

TOIMITTAJALTA

Muistuiivat mieleen menneet ajat ja Ruusu-Ristin suunnitelmat kaksi vuotta takaperin, kun äskettäin vastaanotin kirjeen Itävallasta toimittaja *Carl Neudeck*iltä. Herra Neudeck on Teosofisen Seuran jäsen ja kuuluu muuten Wienissä ilmestyvän sanomalehden *Neue Freie Presse* johtokuntaan. Suomennan tähän hänen kirjeensä:

„Teidän avoin kirjeenne koko maailman teosofeille (julkaistu aikakauskirjassa „*Theosophie*“, X vuosik., 7-8 n:o, heinä-elok. 1921), jonka minä valitettavasti nyt vasta sain lukeakseni, aiheutti minussa – samalla kuin tunteessani innostuin aatteenne puolesta, tuon aatteen, että veljesrakkaus oli jälleen herätettävä eloon Teosofisen Seuran monissa haarautumissa, koska veljeys oli ainoa keino saada maasielujen maailma yksimieliseksi, – myöskin katkeran tunteen nykyisestä mahdottomuudesta toteuttaa tuota ylevän korkeata aatetta, koska sen käytäntöön panoa ehkäisi nykyään ruumistuneiden sielujen kehittymättömyys.

„Mutta pitääkö silti kieltäytyä toiminnasta, kuten „*Theosophie*“ tekee? Ei. Vaikka nykyään olisikin fyysillisellä tasolla liian paljon esteitä todellisen yhteenliittymisen aikaansaamiseksi, voimme kuitenkin työskennellä valmistavasti henkisellä tasolla, me kaikki, jotka uskomme elämän tapahtumain tapahtuvan ja kehittyvän henkisesti.

„Ja koska uskon niiden olentojen hiljaiseen työskentelyyn, jotka toimivat meidän maallisen elämän kahlehtiman sielumme siveellisen kasvun puolesta – jotka toisin sanoen sitä auttavat, – niin uskon hitaan, mutta keskeytymättömän edistyksen tapahtuvan ihmiskuntamme sisäisessä elämässä, ja sentähden olen varmasti vakuutettu siitä, että sekin päivä on koittava, jolloin teidän suunnitelmanne „todellisesta veljeskunnasta“ ei ole oleva paljas korulause vaan maapallon kaikkien teosofisten seurojen perustana ja pohjana.

„Jollemme anna suvaitsevaisuuden ja veljellisyyden ajatuksen riutua hengessämme, se kasvaa – se kasvaa rinnan itsemme kanssa elämänkoulumme tulevilla elämissä.

Veljellisesti tervehtien Teidän
Carl Neudeck.“

En voi muuta sanoa, kuin että veljeyden kaipuu varmasti elää siellä täällä teosofisessa maailmassa, koska Itävallastakin saapuu tuommoinen kirje.

*

Kuten tämänkin aikakauskirjan lukijat muistanevat, kuoli toissa vuonna Lontoossa kautta maailman tunnettu teosofisen elämäkatsomuksen esitaistelija Mr. A. P. Sinnett, joka ensimmäisillä teosofisilla kirjoillaan 80-luvulla teki esoteerisen filosofian laajoille joukoille käsitettäväksi. Hänen jälkeenjättämiensä paperein joukossa oli käsikirjoitus, joka viime joulukuksi julkaistiin. Kirjan nimenä on *The early days of Theosophy in Europe* ja kuten nimi osoittaa, se käsittelee „teosofian alkuaikojä Europassa“.

Mr. Sinnett oli vanha sanomalehtimies ja oli tottunut kirjoittamaan kaikista maailman asioista leveällä, avomielisellä ja rauhallisella tavalla. Hänen lukijansa olivat niinkään tottuneet pitämään häntä laajanäköisenä, järkevänä, puolueettomana ajattelijana ja kirjailijana. Hän oli itse ollut mukana noina teosofian alkuaikoina Europassa, ja jos kenen, piti hänen olla kompetentti kirjoittamaan muistelmia niistä. Ne jotka odottivat, että Mr. Sinnett näissä muistelmissaan antaisi uuden todisteen entisestä moitteettomasta tasapuolisuudestaan, pettyivät kuitenkin suuresti. Avomielinen ja suorapuheinen hän on ja kertomuksensa hän höyryää monenlaisilla kaskuilla, mutta lukija kysyy hämmästyksissään joka sivulla: vihansako tekijä purkaa näin post festum, ja mihin hän oikeastaan tähtää? Onko hänen tarkoituksensa mustata madame Blavatskyä vaiko todistaa teosofiselle maailmalle, että Mr. Sinnett rouvineen ja tuntemattomine selvänäköisine mediumineen onkin ollut teosofisen maailmankatsomuksen varsinainen, alkuperäinen edustaja ja opettaja länsimailla?

Senlaatuiseen käsitykseen joutuu lukija. Sinnetin mukaan H. P. Blavatskylla oli verrattain hämärät ja sekavat tiedot teosofiasta, ennenkuin hän, Sinnett – tosin H. P. B:n välityksellä – pääsi kirjeenvaihtoon mestari K. H:n kanssa, ja kyselyillään ja tiedusteluillaan sain mestarin selittämään niitä salaisen opin pääkohtia, joista Sinnett sitten laati yhtenäisen esityksen *Esoteric Buddhism* kirjassaan. Mutta toiselta puolen Mr. Sinnett nyt ilmaisee uskonsa, että madame Blavatsky joskus omalla kädellään „paransi“ mestarin kirjeitä. Niinpä tuossa tunnetussa erimielisyydessä Mars ja Merkurius planeettojen suhteen Sinnett yhä väittää mestarin todella

opettaneen, että ne kuuluvat maaketjuun, vaikka H. P. B. Salaisessa Opissa polemisoi tätä käsitystä vastaan ja painattaa kirjeen mestarilta, jossa tämä selittää Sinnettin erehtyneen (kts. Salainen Oppi, I, ss. 172-190, suom. painos). Mr. Sinnett näet nyt muistiinpanoissaan antaa selvästi ymmärtää, että H. P. B. muutteli mielensä mukaan mestarin sanoja.

Omaa kunniaansako muistelmien kirjoittaja tällä tavalla ajaa takaa? Tokkohan hän tällä menettelyllään saa horjumaan ainoankaan teosofin luottamuksen madame Blavatskyyn, jonka Salainen Oppi on ja jää voittamattomaksi. Mitä kaikkien toisten kirjailijain kirjat ovat Salaiseen Oppiin verraten? Puron lirinää verrattuna valtameren pauhuun. Päinvastoin pelkään, että semmoinenkin kirja kuin Sinnettin muistelmat on omiansa vähentämään luottamusta kaikkien toisten teosofisten selvänäkijäin ja kirjailijain teoksiin kuin H. P. B:n. Sinnettin kirja antaa näet kuin aavistaa, että toisilla – kuten Sinnettillä itsellään – saattoi olla tietämättään personallisia tunteita ja motiveja teosofiaa esittäessään, jota vastoin H. P. Blavatskyn kimppuun on siinä mielessä mahdoton teosofiselta taholta hyökätä. Niin selvästi ymmärtää joka tapauksessa teosofi, että H. P. B:llä oli puhtaasti epätiteellisiä ja jalot vaikuttimet tullessaan maailmaa auttamaan.

Ainakin tulee Sinnettin kirjan kautta selväksi, että jo madame Blavatskyn eläessä kylvettiin siemenet niihin uusiin ja tekisi mieli sanoa materialistishenkisiin teosofisiin oppeihin, joita myöhemmin vuosikymmeninä on maailmalle esitetty alkuperäisten asemasta, vaikkakin alkuperäisen teosofian nimellä. Niihin oppeihin lukeutuu esim. äskenmainittu väite Marsin ja Merkuriuksen maaketjuun kuulumisesta. Sekä Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater että yleensä myöhemmät teosofiset kirjailijat ovat siinä asiassa asettuneet Mr. Sinnettin kannalle. Uskovatko he siis, että mestari erehtyi Salaisessa Opissa, vai uskovatko he Mr. Sinnettin tavalla, että H. P. B. paranteli ja muutteli mestarin sanoja? Tietopuolisena detaljina on tietysti koko kysymys Marsista ja Merkuriuksesta vähemmän tärkeä; ei se ole mikään „autuuden asia“. Mutta periaatteellisena kysymyksenä siitä, kuka väittelyssä ansaitsee suurempaa luottamusta, sekin pikku seikka painaa paljon vaa'assa.

Hauskasti kirjoitettu Mr. Sinnettin kirja on ja jännittävä sisällöltään, ja väärän kuvan minä siitä antaisin, jos lukijani nyt jäisivät siihen luuloon, että hän panettelee H. P. B:tä. Sitä hän ei suinkaan sanoillaan tee kuin harvoissa paikoissa. Päinvastoin hän epäilemättä omasta mielestään on täysin puolueeton ja totuuden mukainen. Kyllä hän madame Blavatskyä

kiittääkin ja myöntää, että hänellä oli harvinaiset kyvyt. Mestareihin hän niinikään uskoo empimättä. Mutta hän uskookin koko ajan olleensa välittömässä – H. P. B:sta riippumattomassa – yhteydessä mestari K .H:n kanssa, vieläpä, että mestari kielsi hänen siitä sanaakaan puhumasta H. P. B:lle, ettei tämä okkultisella voimallaan häiritsisi mestarin ja Sinnetin yhteistoimintaa (!!!). Personallisuutena H. P. B oli Sinnettistä sietämätön.

Ainoa, josta Mr. Sinnettillä ei ole muuta kuin ylistyssanoja lausuttavana, on hänen oma puolisonsa, joka tunnetusti olikin lämminsydäminen ja innokas teosofi. Tämä läheisen omaisen kaunis ja pelkäämätön omaan arvoonsa asettaminen vaikuttaa lukijaan sympaattisesti.

*

Asiasta toiseen. Kuulin äskettäin erään tuttavani sydämellisesti nauravan. Hän laski lehden kädestään, oikaisihe nojatuolissaan, nosti katseensa kattoon ja nauroi hiljaa, mutta sydämensä pohjasta.

- Mikä sinua huvittaa? kysäsin.
- No se tämä meidän kieltolakimme . . .
- Kuinka niin?
- Sanoppa sinä ensin minulle, mitä varten tämä kieltolaki on?

Hänen äänensävyensä ilmaisi, että vastaukseksi ei kelpaisi tavallinen korulause.

Jäin hämille, en heti tiennyt mitä vastata, sillä kieltolaki käytännössä oli minustakin hämärään peittynyt. Tuttavani jatkoikin itse odottamatta minun ajatusteni selkenemistä:

– Kieltolaki on arvatenkin niitä tuhatta rapajuoppoa varten, joita Suomessa tätä nykyä on olemassa; niitä se tahtoo auttaa pois juoppouden paheesta kieltämällä heiltä väkijuomat kokonaan. Siivoja ihmisiä varten kieltolaki tietysti ei ole olemassa. Ei heitä tarvitse auttaa eikä piinata, sillä heidän tarpeensa väkijuoman suhteen ovat tuiki pienet. Nyt kaikki kieltäytyvät noiden tuhannen juopon takia. Tämä maksaa meille valtiona välillistä tappiota noin tuhatta miljoonaa vuodessa. Uhraamme siis miljoonan markkaa vuodessa jokaisen juoppohullun auttamiseksi. Tämä on liikuttavan ylevää ja kaunista. Ei kukaan voi sanoa Suomen kansasta muuta kuin että se on aatteellinen kansa, joka elää ja uhrautuu ihanteittensa puolesta. Se uskoo ehdottomaan raittiuteen ja se elää uskonsa mukaan.

Voiko yhdestäkään autuuttavan uskon muodosta sen korkeampaa arvolausetta antaa?

Hän pysähtyi hetken puheessaan vakavan näköisenä ja lisäsi äkkiä:

– Tiedätkö, mikä minua naurattaa?

Ja ennenkuin ehdin suutani avata, hän sanoi iloisesti irvistellen:

– Nuo tuhat juoppoa, joita varten kieltolaki on, eivät kieltäydy. He juovat ja juovat, ja me muut . . . me maksamme . . .

Tuttavani kauheasti liioittelee puheissaan. Sen tiedän vanhastaan. Mutta asiaa jäin miettimään.

*

En ole kahteen vuoteen ollut tilaisuudessa käymään teatterissa, mutta maaliskuun 13 p:nä tapahtui säännöstä poikkeus. Silloin oli *Hilda Pihlajamäen* lahjanäytäntö Kansallisteatterissa 35-vuotisen taiteilija-uransa muistoksi ja kunniaksi. Esitettiin Schillerin Maria Stuart ja rouva Pihlajamäki esiintyi vanhassa loistoroolissaan Skotlannin kuuluisana kuningattarena. Menestys oli suurenmoinen, katsomo tiesi ja tunsu, että tuolla näyttämöllä liikkui ja puhui taiteilija Jumalan armosta, kaikki saivat näyttämöllä ja näyttämön takana todeta, että Hilda Pihlajamäki on yleisön suosiossa.

Tarkoitukseni ei olekaan puhua tästä päivänselvästä asiasta. Tekee vain mieleni merkitä muistiin voimakas tunnelma, mikä minulla samoin kuin ehkä monella muullakin oli sinä iltana. Tunnelmani pukeutui hengessäni kysymyksen muotoon ja viittasi menneisyyteen. Kysymys kuului: eiköhän yleisöltä moni ylevä hetki ole jäänyt kokematta, moni taidenautinto saamatta, eiköhän Kansallisteatterikin näyttämötaiteemme valvojana ja edistäjänä ole jättänyt monta tilaisuutta käyttämättä, kun ei Hilda Pihlajamäki menneinä pitkinä vuosina useammin ole esiintynyt suurissa traagillisissa rooleissa? Mainiosti hän tietysti on suoriutunut pikkuosistaan – muistamme mielihyvällä eri kappaleista hänen ulkokullattuja akkatyyppejään – mutta emme osaa olla kysymättä kohtalolta, miksikä hänen ei ole annettu loihtia eteemme näyttämöllä eläviksi henkilöiksi suurempia ja syvällisempiä neron luomuksia.

Kysymys kaikui hiljaa hengessäni, enkä keltään vastaustakaan odottanut.

*

Lasken asianharrastajain sydämelle mitä ystävämme J. Sn– puhuu kirjoituksessaan „Ruusu-Ristin sanoma“.

Jos joukossamme on varakkaita henkilöitä, ovat he tilaisuudessa palvelemaan aatetta tai Ruusu-Ristiä tai Suomen kansaa – millä he mieluummin rakkautensa objektia nimittävät – siten, että he sijoittamalla rahoja Ruusu-Ristin kustannustyöhön edistävät ruusuristolaisen kirjallisuuden hankkimista suomen kielelle.

Kirjojen kustantaminen vaatii nykyään suuria pääomia. Meille on uskottu lainaksi kolmekymmentätuhatta markkaa, mutta näkisimme mielellämme, että se summa olisi meillä kolminkertaisena. Arvatkaapa, mitä esim. semmoinen isohko teos kuin „Rosenkreuziläinen maailmankatsomus“ tulee maksamaan! Suomennettuna, painettuna, nidottuna, sidottuna lähemmä viisikymmentätuhatta!

Olemme painattaneet tähän mennessä kaksi teosta omilla varoillamme: Hartmannin „Seikkailu“ ja Heindelin „Rosenkreuziläinen maailmankatsomus“. Kustannustoimeen ryhdyimme viime vuoden toukokuussa. Ruusu-Ristin vuosikokoukseen ilmestyi „Seikkailu“. Sen perästä olemme myyneet käteisellä näitä omia kirjojamme noin kahdenkymmenen neljän tuhannen markan edestä, mikä mielestäni on lupaava saavutus. Ikävä todella olisi, jos juoksevien varojen puutteesta kustannustoimintamme pysähtyisi kesken tai olisi pakoitettu ontumalla etenemään! Minulta valmistuu kesällä – niin uskon ja toivon – useampia teoksia, ja jollei niitä kyettäisi kustantamaan, tuntisin itseni koko lailla hyödyttömäksi tällä kiertotähdellä.

Jotkut idealistiset ihmiset valittavat, että raha-asiat aina ovat niin ikäviä. „Niistä pitäisi puhua niin vähän kuin mahdollista . . . ei vaivata niillä ihmisiä . . . ihmiset väsyvät . . .“

No niin, siihen en tiedä muuta lääkettä kuin: älkäämme ottako raha-asioita ikävältä kannalta! Ovathan rahat symbooleja. Ne symbolisoivat työtä ja uhria. Ne symbolisoivat rakkautta ja harrastusta.

Ainakin ne voivat tehdä sitä hyvien ihmisten käsissä.